

Apostlagärningarna 28. Övers och komm: Bo Giertz

Apostlagärningarna Kapitel 28 På Malta (Apg 28:1–10)

Översättning

Först då när vi blivit räddade fick vi veta att ön hette Malta. Främlingarna där visade oss en ovanlig vänlighet. De gjorde upp en eld och skötte om oss alla eftersom det hade börjat regna och var kallt. När då Paulus buntade ihop ett knippe ris och lade det på elden fick hettan en huggorm att krypa fram. Den högg honom i handen och när folket från ön fick se ormen hänga ned från hans hand sade de till varandra: Den mannen är säkert en mördare som rättvisans gudinna inte ville låta leva fast han blev räddad ur havet. Men Paulus skakade ormen av sig i elden och led ingen skada. De väntade att han skulle svälla upp eller falla ned död på stället. När de väntat länge och såg att ingenting farligt hade skett med honom ändrade de sig och sade tvärtom han var en gud.

I omgivningarna fanns det egendomar som tillhörde Publius den främste mannen på ön. Han tog vänligt emot oss och blev vår värd i tre dagar. Nu råkade Publius far ligga sjuk i feber och dysenteri. Paulus gick in till honom bad och lade händerna på honom och gjorde honom frisk. Sen detta hänt kom också de andra på ön som var sjuka till honom och blev botade. De hedrade oss på alla sätt och när vi skulle segla vidare skaffade de oss allt som vi behövde.

Kommentar

Ön visade sig vara bebodd, men folket talade ett obegripligt språk. Lukas kallar dem ”barbarer”. För en grek betydde det inte vildar, utan främlingar som man inte kunde förstå. Säkert kunde åtskilliga bland dem latin eller grekiska, och så fick man reda på att man hamnat på Malta. Språket som folket talade var en fenicisk dialekt (ön hade i gamla tider lytt under Kartago).

Främlingarna visade sig ovanligt gästfria och omtänksamma. De gjorde upp en stor eld och samlade de skeppsbrutna omkring den. Det hade börjat regna och blåste kallt. Man eldade med ris och buskar som fanns på stranden. Paulus hjälpte som vanligt till också med det praktiska. När han höll ett knippe grenar över elden, vaknade en huggorm till liv och bet honom i handen. Invånarna såg vad det var för orm. Man hade säkert sett att Paulus var en av fångarna. Så drog man sina slutsatser: Här hade rättvisans gudinna varit framme.

I våra dagar finns det inga giftiga ormar på Malta. Men faunan kan förändras mycket på två tusen år, och det finns fler öar än Malta där huggormarna dött ut i historisk tid, inte minst i vår egen. Öbefolkningen visste bäst vad som brukade hända med den som blev biten av en sådan orm. När ändå ingenting hände ändrade de mening och drog samma slutsats, som folket i Lystra hade gjort när Paulus botade den lame: här måste en gud ha kommit på besök. Men de skulle få ändra mening ännu en gång.

I närheten av platsen där man hamnat enligt traditionen den som i dag kallas Paulusviken, belägen längst uppe i nordväst – fanns det lantegendomar som tillhörde den främste mannen på ön. ”Den främste” tycks ha varit en officiell titel, som återfinns också på inskrifter. Denne Publius tycks ha tagit sitt ansvar för de skeppsbrutna på allvar och inkvarterat dem för några nätter på sina gårdar i närheten. Tydligt ägde han flera stycken. Resterna av en förnäm romarvilla ha påträffats i närheten, och den tycks redan i antiken ha utpekats som Publius hus. Hur många av de skeppsbrutna han tog emot, säger inte Lukas. I varje fall var Paulus bland dem som nu fick tak över huvudet. Därigenom fick han tillfälle att hjälpa Publius gamle far. Lukas, som ju var läkare, ger oss det grekiska namnet på hans sjukdom, det som vi använder ännu i dag: dysenteri (på svenska sade man förr ”rödsot”). Lukas ger oss alltså här exempel på en helbrägdagörelse som han varit vittne till. Och han berättar att det sedan inträffade en rad andra. Det är uppenbart att han sett så pass många, att han inte ansåg det värt att nämna dem var för sig. Det är troligt att evangeliet under denna vinter – vintern 50–60 om vår kronologi håller – fick fast fot på Malta. Ännu i dag är den katolska tron lika djupt förankrad hos malteserna som hos irländare och polacker. Kanske beror det på att de alla under tidernas lopp fått utstå så många lidanden för sin tro.

Lukas har nu med stor bredd och fyllighet skildrat vad som hände sedan Paulus blivit fångslad i Jerusalem. En av orsakerna är hans uppenbara önskan att ge Teofilus en klar bild av hur målet mot Paulus hade utvecklats. Men den utförliga skildringen av skeppsbrottet – som hör till de avgjort kunnigaste och mest åskådliga vi har från antiken – behövdes ju inte för att klargöra några juridiska fakta. Kanske har Lukas drivits av ren berättarglädje. Men kanske finns också här ett apologetiskt syfte. Läsaren kan knappast undgå att känna beundran för denne Paulus, som börjar resan som kedja fånge men i nödens stund visar sig vara en av de verkliga ledarna. En romersk läsare måste ha tänkt: Det är ju sådana medborgare vi vill ha. De är en tillgång för riket, inte en fara.

Från Malta till Rom (Apg 28:11–16)

Översättning

Efter tre månader avseglade vi med ett skepp som legat i hamn på ön över vintern. Det hörde hemma i Alexandria och hade tvillinggudarnas bilder som skeppsmärke. Vi lade till i Syrakusa och stannade där i tre dagar. Därifrån fortsatte vi längs kusten och kom till Regium. Efter en dag blåste det upp en sunnan och så kom vi redan på andra dagen till Puteoli där vi träffade på bröder, som bjöd oss stanna hos dem en vecka. Så kom vi då slutligen till Rom. Bröderna där hade hört om oss och kom för att ta emot oss redan vid Forum Appii och Tres Taberne. När Paulus fick se dem tackade han Gud och fattade nytt mod.

Kommentar

Skeppsbrottet bör ha ägt rum i november. Eftersom vistelsen på Malta varade i ungefär tre månader, måste man ha seglat vidare i februari eller senast i mars. Det var i tidigaste laget, men troligen var skeppet också denna gång en fraktskuta med

spannmål som ville komma först fram, när priserna var som högst efter vintern. Fartyget hade troligen legat i den utmärkta hamn, på öns nordsida, där Valletta ligger i dag. Det förde som sitt märke sjöfartens särskilda beskyddare, tvillinggudarna Castor och Pollux. Deras bilder kan ha suttit på masttoppen eller också prydde de storseglet. Troligen gav de båten dess namn.

Åter berättar Lukas i detalj om resan. I Syrakusa på Sicilien fick man ligga i tre dagar, troligen i väntan på vind. Därifrån kom man till Regium, längst nere på spetsen av Italiens stöveltå. Sedan fick man en god sunnan och kom på två dagar fram till Puteoli, den stora hamnen strax norr om Neapel. Det visar att man under gynnsamma förhållanden kunde hålla en fart på ungefär fem knop.

I Puteoli fick Paulus återigen kontakt med kristna och eftersom fångtransporten av någon anledning gjorde ett uppehåll på en vecka kunde han ta emot deras inbjudan att bo hos dem. Den kristna gästfriheten visade sig återigen fungera, precis som den välvilja och tillit, som centurionen Julius visade sin judiska fånge.

Sedan fortsatte man landvägen, den sista biten längs Via Appia, den berömda riksvägen som ledde söderut från Rom. Man kom till Forum Appii, sju mil söder om Rom. Horatius har beskrivit det som en plats ”till trängsel fylld av krögare, sjöfolk och skojare”. För Paulus blev det en angenäm upplevelse. Här – liksom i Tres Taberne, ”Tre krogar”, en och en halv mil närmare Rom – möttes han av representanter för församlingen i Rom, som hälsade honom välkommen. Paulus hade skrivit till dem tre år tidigare, det brev vi kallar Romarbrevet, och nu fick han bekräftat att det fallit i god jord. Det tycks ha fallit en sten från hans hjärta. Det stod nu klart, att han kunde räkna med församlingens stöd som en självklarhet. Lukas talar inte vidare om den saken.

I Rom (Apg 28:17–28)

Översättning

När vi kom till Rom fick Paulus tillåtelse att bo för sig själv tillsammans med den soldat som bevakade honom. Efter tre dagar kallade han till sig de förnämsta bland judarna. När de samlats sade han till dem: Bröder, fast jag ingenting gjort som strider mot lagen eller våra fäders seder, kommer jag som fånge från Jerusalem, där jag blev överlämnad i romarnas händer. De förhöro mig och ville ge mig fri, eftersom jag inte var skyldig till något som kan straffas med döden. Men när judarna protesterade blev jag tvungen att vädja till kejsaren fast inte så att förstå, att jag skulle ha någon anklagelse mot mitt folk. Detta är alltså orsaken till att jag bett er komma för att få träffa er och tala till er. Det är nämligen på grund av Israels hopp som jag bär denna boja.

De svarade honom: Vi har inte fått någon skrivelse från Judeen angående dig, inte heller har det kommit någon av bröderna som haft något meddelande eller sagt något ont om dig. Därför önskar vi nu få höra dig själv säga vad du tänker. För det vet vi ju detta partiet överallt möts av motsägelse.

Så satte de ut en dag, och på den kom det ännu fler av dem till hans bostad. Inför dem talade han personligt och klagande om Guds rike och försökte med hjälp av Mose lag och profeterna övertyga dem om vem Jesus var. Det höll han på med från tidigt på morgonen ända till kvällen. Några lät övertyga sig av det han sade, men andra trodde inte. De kunde inte komma överens och fick gå sin väg, sen Paulus sagt dem detta enda ord: Rätt talade den helige Ande genom profeten Esaias till era fäder när han sade:

Gå till detta folk och säg: Ni skall höra och höra och ändå inte förstå. Ni skall se och se och ändå ingenting fatta. Ty hjerta hos detta folk har blivit förstockat. Illa hör de med öronen, tillslutna är deras ögon så att de icke ser med ögonen och icke hör med öronen, icke förstår med hjärtat och icke omvänder sig så att jag får hela dem.

Alltså skall ni veta, att denna Guds frälsning nu har blivit sänd till hednafolken. Och de kommer att lyssna.

Kommentar

Äntligen var resan slut. Julius avlevererade sina fångar. Paulus fick mildast möjliga form för förvaring. Han fick hyra sig en egen bostad. Vi kan räkna med att det blev en lägenhet i någon av de stora hyreskasernerna, stora tegelhus på tre eller fyra våningar. Men han stod alltså under bevakning av en soldat och han måste bära något slag av handbojor. Det är möjligt att hans rentav var sammanlänkad med sin bevakare. Lukas ger oss inga detaljer om den saken. Sådant var självklarheter för samtiden och behövde inte berättas.

Om Paulus förbindelser med församlingen – som säkert till större delen bestod av hednakristna – får vi ingenting mera höra. Däremot berättar Lukas, att Paulus gjorde ett allvarligt försök att få kontakt med sina judiska landsmän. Han inbjöd ledarna till sig och redogjorde för vad som hänt. De hade inte fått några informationer från Jerusalem. Stora Rådet ville ju helst låta Paulus försvinna obemärkt och hade ingen anledning att sprida ut vad som hänt i Jerusalem. När Paulus till slut vädjade till kejsaren och Festus tydligen tillstyrkte hans frikännande, gav man troligen upp hoppet. Ogrundade åtal var en sak som den romerska rätten tog allvarligt, och Stora Rådet kan ha haft goda skäl att inte försöka få den judiska kolonien att engagera sig i denna sak. Alltså saknade man där alla informationer. Men man förklarade att man gärna skulle höra, vad Paulus hade att säga, fast man lät förstå att man visste att nasaréernas ”parti” inte precis åtnjöt allmänt förtroende. Någon kontakt med de kristna i Rom tycks man inte ha haft, vilket tyder på att de allra flesta av dem var hednakristna. Tio eller elva år tidigare hade ju kejsar Klaudius förvisat alla judar från Rom. Det måste ha betytt att de hednakristna tog hand om församlingen och kom att prägla den helt.

Man bestämde alltså en dag och samlades på nytt hemma hos Paulus, fler än förra gången. Man höll på hela dagen. Paulus talade om Guds rike och om Jesus, säkert som en ouplöslig enhet. Jesus var Messias, och det var genom tron på honom som man fick del i riket. Utgången av samtalet blev den vanliga. Några blev kristna, andra tog avstånd. Paulus fick – som så många gånger förr – förklara att han nu var fri att vända sig till hedningarna. Kanske hade han här i Rom – med processen framför sig – varit särskilt angelägen att inte framstå som en fiende till sitt folk utan visa att han stod för det som varje jude borde stå för. Nu var ändå schismen oundviklig. Det sista han sade sina avvisande landsmän var ett citat från Jesaja, ett profetord som också Jesus hade tillämpat på judarna. Det var ett strängt ord, som judarna inte själva gärna citerade: När Jesaja sändes till Guds obotfärdiga folk skulle det bara leda till att det förhärdades. Jesus hade sagt att de orden gällde också dagens Israel. Så tillämpar också Paulus det.

Slutet (Apg 28:30–31)

Översättning

I två hela år bodde han så i en bostad som han hade hyrt, och där tog han emot alla som kom till honom. Han predikade om Guds rike och undervisade med all frimodighet om allt som rörde Herren Jesus Kristus, utan att någon hindrade honom.

Kommentar

Slutet på Apostlagärningarna verkar förbryllande. Vi har redan talat om det i inledningen. I åtta långa kapitel har vi hört om judarnas försök att röja Paulus ur vägen. Nu närmar sig avgörandet och spänningen är på sin höjdpunkt. Då bryter Lukas av.

Detta mysterium blir begripligt om man antar, att Lukas har skrivit på begäran av den för oss okände Teofilus, för att ge honom utförliga och klagörande informationer om det som kunde ligga bakom anklagelserna mot Paulus. Målet mot Paulus måste ha stått inför sitt avgörande just vid den tidpunkt, där Apostlagärningarna slutar. Om nu Teofilus – så som vi antagit- haft vissa möjligheter att påverka målets utgång, så måste det ha bråskat med försvarsskriften. Det är sannolikt att Lukas redan förut arbetat på sitt evangelium, i synnerhet om han vistades i Palestina de två år som Paulus satt fängslad i Cesarea. Hans uppgift blev i så fall att föra fram redogörelsen till dags dato. Detta har han nu alltså gjort, och därmed lägger han ned pennan. Det sista han påpekar är ännu ett litet bidrag till försvaret för Paulus. I två år har han bott i egen bostad. Han har fritt fått förkunna sitt evangelium. Han har inte haft en tanke på att fly, och myndigheterna har inte haft en tanke på att hindra hans verksamhet. Är det rimligt att tro att en sådan man är en farlig statsförbrytare?

Samtidigt har Lukas hela tiden haft sitt andra syfte i tankarna. Han hoppas kunna vinna denne Teofilus helt för tron på Kristus. Kanske har han också medan han skrev haft en avsikt och en önskan att detta skulle kunna spridas i vidare kretsar. Han har varit viss om att han genom att lägga fram fakta skulle kunna visa sådana människor, som ville veta sanningen, att Jesus verkligen var Guds Son. Han vill övertyga genom att lägga fram fakta, det må nu gälla sådant som han hört berättas i sin vänkrets eller fått se med egna ögon. Han berättar med uppenbar glädje. Hans beundran för Paulus är tydlig, men han skriver ingen helgonhistoria. Paulus framstår som en människa av kött och blod, som har mycket att kämpa med, både inom och utom sig, men som är ofrånkomligt gripen av Kristus. Så har denna skrift som kom till i en bestämd situation och för ett bestämt syfte – kanske under stor tidsnöd och pressande förhållanden – blivit ett vittnesbörd för alla tider, inte bara om apostlarnas gärningar utan om Guds.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar,
Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk,
All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt
Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Apostlagärningarna